

Et kvarter med CFD, episode 5:

Livet for unge med betydeligt høretab

Bettina: Velkommen til Et Kvarter med CFD, hvor vi denne gang har fået besøg af antropolog Eva Juul Toldam. Hun arbejder som udviklingskonsulent i CFD Rådgivning, og hun har bidraget til det store arbejde med at få beskrevet livet for unge med et betydeligt høretab.

En af de unge, som Eva har talt med, fortæller:

Trine: "Det der med at jeg skal sige "hvad?" fem gange inde på en bar og stadig tænke "hvad fuck blev der sagt?" Det kan jeg ikke lide. Den måde vil jeg ikke skille mig ud på, for jeg synes, det er negativt ladet. Altså det er pinligt, og det er ubehageligt for alle, hvis jeg ikke kan høre, hvad der bliver sagt.

Bettina: Og det er netop temaet i dag: Betydeligt høretab og hvordan unge mennesker lever med det. Velkommen Eva. Vil du ikke starte med at fortælle lidt om, hvilket budskab fra de unge, som står allerskarpest for dig?

Eva: Det, der helt entydigt er det skarpeste budskab, er, at der er ikke nogen af de her unge mennesker, der vil reduceres til deres høretab. Der er en af dem, der for eksempel siger "Jeg vil godt være hende, der også har et høretab, ikke hende, der er et høretab". Det er virkelig vigtigt, at det ikke er identiteten, men bare et aspekt af, hvem de er. Det, som man også kan sige, som er tydeligt, er det her med, at det skal ikke være høretabet, der kommer først ind af døren, så at sige.

Det er den unge person, og så kan det her med høretabet komme senere hen. Det er ikke det her med, at alle, der møder dem, skal se et høretab, der kommer vandrende ind og tænke "Nå, okay, okay, hvad gør jeg lige her, og hvad er det for noget mærkeligt noget?" Det er de meget opmærksomme på, og det må ikke være den rækkefølge, de bliver mødt.

Bettina: Eva har sammen med sine kollegaer Niels-Henrik og Natascha skrevet en række artikler, der tager afsæt i unges oplevelser og erfaringer med at have en hverdag, hvor høretabet sommetider fylder rigtig meget og andre gange knap så meget. Begreber som social døvhed og situationsarkitekter introduceres i artiklerne, og de unges strategier, undladelse, situationel vurdering og åbenhed, beskrives. Du kan læse artiklerne på vores hjemmeside under Viden.

De unge har jo forskellige strategier til at være med deres høretab også specielt i social sammenhæng. Hvad tænker du som antropolog om de forskellige strategier, som de unge sådan overordnet set vælger?

Eva: Jeg tænker, at når man ser på det med antropologiske briller, så vil man altid gå ind og se på, hvor rationalet ligger henne i de handlinger og valg, som vi som mennesker tager. Der er altid en mening med det, som vi gør, og det er den antropologiske, hvad kan man sige, fagligheds opgave er at prøve at finde ud af, hvad er det for en mening? Og det er jo også det, vi kan se, når der er de her tre strategier, som handler om undladelse eller åbenhed eller det, vi kalder situationel

vurdering. Der er også gode grunde til, at de unge gør de her forskellige ting, og det er jo så det, vi prøver at undersøge og så folde ud i den her artikelserie.

Bettina: Vil du forklare lidt mere om de tre strategier?

Eva: Det, som vi kalder unkladelse, det vil sige, at man, når det er sådan, at man har et høretab, så kan man jo ikke nødvendigvis se det. Hvis du er behandlet med høretabet med enten høreapparater eller cochlear implant, så er det ikke altid, de er synlige. Du kan sagtens skjule det med håret. Så man kan unklade at fortælle om det, hvis man ikke har lyst til det her med, at høretabet skal være det dominerende. Det er en strategi, vi ser, og der handler det jo om, at man ikke vil defineres af sit høretab. At man er bange for at blive stigmatiseret. Derfor unklader man det.

Så er der den her strategi med åbenhed. Der kan man sige, der er rationalerne bag, at man ikke ønsker at gå glip af information eller komme udenfor i kommunikationen, og derfor vælger i starten, når man møder nye mennesker eller er i nye sammenhæng lige at fortælle om, "Du skal lige være opmærksom på, at jeg har et høretab. Jeg har måske brug for de og de hensyn for at kunne være fuldt med i kommunikationen." Så der handler... der er det det, der er det vigtige for den unge, at være fuldt deltagende.

Så er der den situationelle vurdering. Det er, hvor man laver en vurdering i sammenhængen: Hvad er det for en social sammenhæng, jeg indgår i? Hvad er det vigtige for mig her, og hvor lang tid skal jeg være sammen med de her mennesker?" Og så vurderer man fra gang til gang: Er jeg åben om det her? Hvilken fortælling... altså hvor meget ruller jeg ud omkring mit høretab og mine behov, og på den måde hele tiden laver en afvejning af, ja, hvad er det, jeg helst vil opnå her?

Bettina: De unge, de jonglerer jo lidt med de forskellige strategier. Det er ikke sådan, at man altid vælger den åbne?

Eva: Nej, der er helt klart, hvad kan man sige, forskellige tilgange også hen over en livsfase. Det kan vi høre. Nogle som teenagere har valgt en strategi, og så når de nu er i tyverne, hvor vi snakker med dem, så har de en anden tilgang. Så der er glidninger, og det vil der være igennem en hel livsfase.

Bettina: Jeg har selv hæftet mig ved i en af artiklerne... En ung kvinde, som jo faktisk ofte vælger den åbne strategi, men som til gengæld også ofte oplever, at hendes omgivelser, de så glemmer, hvad hendes udfordringer er, selvom hun faktisk er åben og eksplicit omkring det.

Eva: Ja, og det er jo det her, som vi kalder guldfiskesyndromet. Altså det vil sige med en reference til den her fortælling om, at guldfisk har så kort hukommelse, at de jo bare lige svømmer rundt i glasbowl, og så har de glemt, at de har set denne her tangplante før. Det er noget som flere af dem, vi taler med, oplever, at de simpelthen bliver glemt, at så har man siddet til en forelæsning, og man har måske sagt "Jeg har brug for, at du bliver stående foran dine slides, så jeg kan mundaflæse dig som forelæser og kan læse sliden", og det vil folk gerne og er søde og alt muligt, og så glemmer de det bare næste gang.

Og det kan også ske i vennekredsen. Det her med nogen, der har ensidigt høretab, hvor det er vigtigt, at de sidder et bestemt sted, når man er i byen, fordi det er det, der er det gode øre, så glemmer vennerne det også. Det er ikke ond vilje, men det er den her med at, ja, at hukommelsen kan være lidt kort for omgivelserne, og så er det et stort ansvar, de unge lige pludselig hver gang skal tage på sig. Og det kan jo godt blive lidt trættende, fordi, netop som jeg startede med at sige, der er ikke nogen af de her unge, der gider være deres høretab. Og hvis man hele tiden er nødt til at gøre opmærksom på det, så kan det komme til nogle gange at fylde mere, end man kunne ønske. Og så er det også, man kan vælge denne her undladelsesstrategi, fordi man orker ikke, at det er det, der skal fylde igen.

Bettina: En af de unge fortæller:

Trine: "Jeg har prøvet en enkelt gang, at der var en, der ikke ville have mikrofon på, og så sagde jeg bare til ham: "Hvis det er vigtigt for andre at høre det, du siger, så er det også vigtigt for mig." Og så er den diskussion ligesom lukket.

Bettina: I slutter artikelserien af med en række gode råd til de unge selv og til deres omgivelser. Er der sådan en fællesnævner i i rådene?

Eva: Ja, det syntes jeg. Det er jo så absolut det, at det handler om at være nysgerrig, når man møder de unge mennesker, og det er jo hvad enten, man møder dem som fagperson, eller om man er i et personligt netværk. Altså at respektere at den unge ved bedst selv. Og det kan man sige, det er jo også derfor, vi har valgt i CFD at have den her antropologiske tilgang. Det er jo fordi, antropologiens faglighed handler om at stille sig ved siden af og prøve at se verden ud fra den persons perspektiv. Hvor vi altså... vi er jo beslægtede med andre typer af faggrene, som psykologien, ikke? Men de kravler ind i hovedet på folk, og pædagogikken tager folk i hånden.

Men antropologen stiller sig ved siden af og ser verden derfra, og det kan man bruge, når vi også skal lave rådgivning. Altså den type viden er vigtig. Når man så sidder og er rådgiver, og man godt nok vil noget med folk og har et ærinde om at hjælpe nogen... Men rådgivning kan kun virke, hvis man kan forstå verden fra den, som skal modtage rådgivning. Så på den måde kan man sige, så hjælper de forskellige fagligheder hinanden. Og det er jo en fordel, at vi er en organisation med flerfaglighed.

Bettina: På CFD rådgivningen taler vi om betydeligt høretab, og det er også det, der beskrives i artiklerne. Kan du sige lidt om, hvornår et høretab bliver betydeligt?

Eva: Den måde vi arbejder ved begrebet på, er, at det handler ikke så meget om hørekurven, men om situationen, og hvordan det er. Hvornår har høretabet betydning i forhold til de dine livsudfoldelsesmuligheder? Din mulighed for at være social eller at være på en arbejdsplads? Så det er sådan, vi arbejder med det begreb. Og der er mange eksempler.

Et af dem, som måske står rigtig stærkt for mig, er en ung kvinde, der er i start tyverne, som fortæller om, at det betyder meget i hendes vennegruppe, at de går i byen sammen, og det kan hun sådan set rigtig godt lide. Men der er også udfordringer, hvor høretabet bestemt bliver betydeligt. Altså for eksempel en situation, hvor de sidder på en bar, og der kommer en eller anden

sang, som den her vennegruppe allesammen godt kan lide, og alle de andre begynder at sidde og synge med og kigger på hende. "Hvad så? Hvorfor synger du ikke med? Du kender da godt den her sang." Og hun siger sådan "Jeg kan ikke høre en skid. Altså det er bare larm. Jeg kan godt høre der er lyde. Jeg kan ikke identificere det i denne her situation." Så alle de andre bliver knyttet sammen og har et fællesskab om, at nu synger vi med, sådan... det er megafedt. Og det er så lige præcis det, der gør, at hun bliver ekskluderet i den situation. Hun kan ikke være med, og det bliver meget tydeligt, så at det, der sådan knytter andre sammen, det holder hende udenfor. Så her er høretabet i den grad betydeligt for hende, fordi det er en hæmsko i det sociale.

Vi ser det også i andre sammenhænge. Det er ikke altid det her, når der er meget støj og larm og en urolig situation. Altså der er også en anden deltager, der fortæller om det her med, at hun var på et tidspunkt i en datingsituation, hvor der var en fyr, som hun skulle på date med. Og det var sådan meget i startfasen af denne her relation, og hun har et ensidigt høretab, og hun fik ikke ligesom sørget for at placere sig med det gode øre til ham. De kom til at sidde forkert, og det vil sige, hun kunne ikke høre ret meget af, hvad han sagde hele den aften, da de var ude og spise sammen. Og det altså der fakede hun ligesom bare og prøvede at få samtalen til at glide. Og det er jo også, kan man sige, en ret svær situation at sidde i, når man måske er i en relation, man rigtig gerne vil have, bliver til noget mere. Men man er også bange for at være sårbar lige præcis i den situation. Så her er det også betydeligt, og der er flere eksempler af den slags, hvor det træder frem.

Bettina: Tak fordi du kom forbi, Eva, og delte din viden om unge med betydeligt høretab. Hvad skal du afsted og lave nu?

Eva: Lige nu skal jeg ind og kigge på en praktikkontrakt. Vi skal have en ung praktikant, som skal være hos os her hen over foråret, og hun skal hjælpe os med at undersøge ulighed i høretab, så det skal jeg lige have på plads, sådan så at hun kan starte.

Bettina: Det var alt for denne udgave af Et Kvarter med CFD. Hvis du vil vide mere om vores arbejde med unge med betydeligt høretab, så kan du kontakte Eva på mail ejt@cfid.dk. Vi håber, at du vil lytte med igen næste gang. Du kan finde vores podcasts på Spotify og Apple Podcast og de andre steder, hvor du normalt finder podcasts. Ellers kan du holde øje med vores Facebookside og vores hjemmeside. Og hvis du synes om det, du har hørt, så må du meget gerne tippe andre, som også kunne være interesserede i at lytte med.